

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

Nacrt, novembar 2020

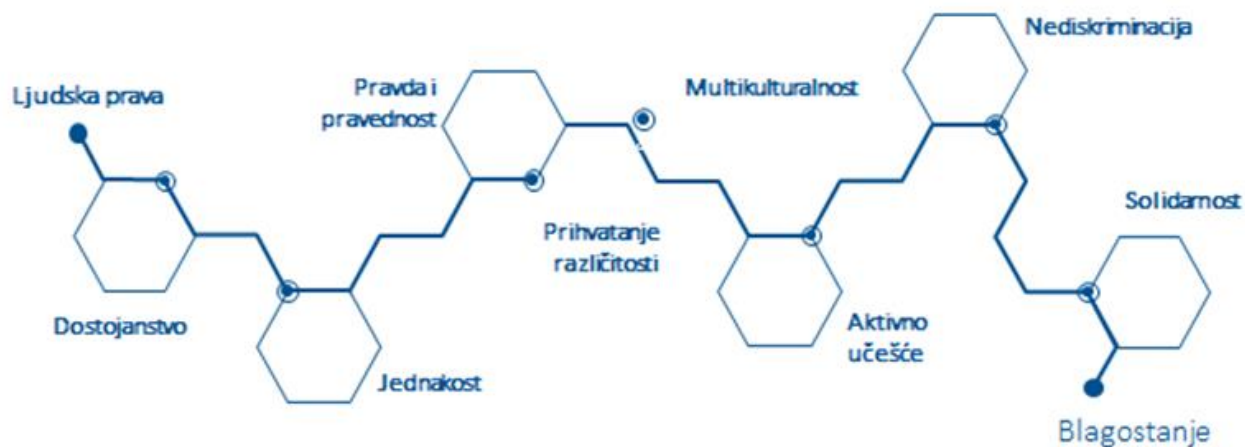
Vizija

Opština Tuzi - mjesto jednakih mogućnosti za lični razvoj i blagostanje lica sa invaliditetom i njihovog suštinskog učešća u donošenju i sprovođenju odluka od značaja za budućnost lokalne zajednice

Misija

Postizanje pune društvene uključenosti lica sa invaliditetom kroz izgradnju podržavajućeg okruženja bez fizičkih, administrativnih, kulturoloških i drugih barijera

Vrijednosti

UVOD

Osnovne smjernice za izradu Lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti (LPAI) je Evropska strategija za osobe sa invaliditetom 2010-2020. godina. Njihova svrha je da osobe sa invaliditetom (OSI) uživaju ista prava i imaju iste obaveze kao i ostali članovi društva u kome žive. Radeći na lokalnom strateškom planu opština Tuzi se vodila međunarodnim principima zaštite prava osoba sa invaliditetom i prioriternim ključnim oblastima delovanja koje je identifikovala Evropska Komisija, a to su: pristupačnost, participacija, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuka, socijalna zaštita i zdravlje .

Ove oblasti odabrane su na osnovu njihovog potencijala da doprinesu ostvarivanju opštih ciljeva Konvencije UN, odnosno strateškim dokumentima institucija EU i Savjeta Evrope kao i rezultatima Plana akcije EU za osobe sa invaliditetom 2003-2010. i konsultacija sa zemljama članicama, interesnim grupama i opštom javnošću.

Nacionalna strategija usvojena u Crnoj Gori takođe obuhvata ove ključne oblasti, te je ovaj lokalni plan u skladu sa nacionalnim stremljenjima i planovima.

Nacionalni strateški okvir koji je uzet u obzir prilikom izrade ovog plana obuhvata:

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

- Strategiju za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, za period 2016- 2020.god,
- Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti, za period 2017-2021 godine,
- Strategiju razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori (2013 -2017.god),
- Strategija razvoja sistema socijalne zaštite starih lica (2013 – 2017.god) .

Na lokalnom nivou fokus je na praćenju stanja u samoj opštini Tuzi i sprovođenju aktivnosti koje će unaprijediti kvalitet života OSI, što uključuje i pokretanje i sprovođenje inicijativa ka nacionalnom nivou.

METODOLOGIJA

Zaštita osoba sa invaliditetom je jedan od najosjetljivijih elemenata društveno - razvojne, ekonomske i prije svega socijalne politike. Naš zadatak je da unaprijedimo položaj lica sa invaliditetom u lokalnoj zajednici, imajući u vidu lice sa invaliditetom kao pojedinca, tj.ličnost sa svim ljudskim potrebama.

Sistemska rješenja moraju svakoj grupaciji omogućiti da oblikuju, izražavaju i realizuju svoje osnovne potrebe kao i posebne interese i da imaju pravo na jednake mogućnosti u lokalnoj zajednici. Vlada Crne Gore je 2016. godine donijela Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine. Strategijom su utvrđene mjere i aktivnosti koje treba za rezultat da imaju obezbjeđivanje potpune zaštite od diskriminacije i uživanje jednakih prava u svim oblastima života licima sa invaliditetom

Predsjednik opštine je na osnovu svojih ovlaštenja u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i Statutom Opštine, rješenjem 04-032/20-4675, Od 28.05.2020.godine, obrazovao Radnu grupu za izradu Lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti za period 2021-2023. godine. Radnu grupu su činile osobe motivisane i posvećene ovom procesu, koje su birane iz javnog sektora i organizacije civilnog društva sa bogatim znanjem i iskustvom na polju zaštite prava osoba sa invaliditetom i obezbjeđivanju podrške i usluga osobama sa invaliditetom i njihovim porodicama u navedenim ključnim oblastima djelovanja.

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

Radnu grupu za izradu Lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti činili su predstavnici/e:

- Lokalne samouprave,
- JZU Dom zdravlja Podgorica;
- JU Centra za socijalni rad Tuzi;
- Zavoda za zapošljavanje Crne Gore;
- JU Srednje mješovite škole „25.maj”;
- JU OŠ "Mahmut Lekić”;
- NVO „Djeca Crne Gore”;
- Lice sa invaliditetom .

Radna grupa radila je na izradi Lokalnog akcionog plana za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti u oblasti invalidnosti za period 2021-2023 godina, sa ciljem predlaganja aktivnosti koje će doprinijeti kvalitetnijem životu osobama sa invaliditetom koje žive u opštini Tuzi.

Radna grupa je definisala aktivnosti po prioritetnim oblastima:

1. Pristupačnost;
2. Participacija;
3. Jednakost;
4. Zapošljavanje,
5. Obrazovanje i obuka;
6. Socijalna zaštita i

7. Zdravstvo.

Položaj osoba sa invaliditetom koji žive na teritoriji Crne Gore duži vremenski period predstavlja područje interesovanja kreatora javnih politika. Strategijski pristupi, implementirane mjere i instrumenti kao i konačni efekti u proteklih desetak godina imaju za cilj integraciju OSI u društvo.

Ipak, aktivnosti civilnog društva, pojedinačna neposredna iskustva različitih aktera na tržištu rada Crne Gore, kao realizovana anketna istraživanja u oblastima obrazovanja i zapošljavanja ukazuju na prisutnost limita u procesu integracije OSI.

Oblici podrške licima sa invaliditetom predviđeni Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti Crne Gore i aktuelnim pravilnicima koji predviđaju pružanje socijalnih usluga korisnicima nisu dovoljno sveobuhvatni i neophodno je njihovo unapređenje. U većini do sada realizovanih strategija i akcionih planova reforme sistema socijalne i dječje zaštite lica sa invaliditetom su identifikovana kao ranjiva kategorija stanovništva koja zahtijeva primjenu proaktivnih mjera za unapređenje njihovog sveukupnog društvenog položaja.

Crna Gora je prije deset godina (2009. godine) ratifikovala Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom. Konvencija se zasniva na sljedećim načelima:

1. poštovanja urođenog dostojanstva, individualne autonomije lica sa invaliditetom, uključujući njihovo pravo da donose odluke o sopstvenim životima i samostalnosti tih osoba;
2. nediskriminaciji;
3. punom i efektivnom učešću i uključenosti u sve sfere društvenog života;
4. poštovanja različitosti i prihvatanja lica sa invaliditetom kao dijela ljudske vrste i raznovrsnosti ljudskog roda;
5. jednakosti mogućnosti;
6. pristupačnosti;
7. jednakosti muškaraca i žena;
8. poštovanja razvijajućih kapaciteta djece sa invaliditetom i poštovanje prava te djece da očuvaju sopstveni identitet.

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

U Crnoj Gori postoje dvije strategije koje se tiču oblasti invaliditeta: Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. (Ministarstvo rada i socijalnog staranja) i Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. (Ministarstvo za ljudska i manjinska prava).

Opravdanost izrade lokalnog akcionog plana leži u potrebi da se izradi jedinstveni lokalni akcioni plan koji će obuhvatiti i oblast integracije i oblast diskriminacije primjenom invaliditeta za period 2018-2021. godine, koji je izradila Zajednica Opština Crne Gore.

Izrada Lokalnog plana

u oblasti invalidnosti (LPAI) trebalo bi da se temelji na Evropskoj strategiji za osobe sa invaliditetom 2010-2020. te se tokom izrade LPAI poželjno voditi međunarodnim principima zaštite prava osoba sa invaliditetom i prioriternim ključnim oblastima djelovanja koje je identifikovala

Evropska Komisija, kao što su : pristupačnost, participacija, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuka, socijalna zaštita i zdravstvo.

Danas u Crnoj Gori postoji set zakona koji tretiraju položaj OSI, a koji su u direktnoj vezi sa problematikom njihovog položaja i zapošljavanja, a to su:

- Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;
- Zakon o preofesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom;
- Zakon o povlastici lica sa invaliditetom uz pomoć psa pomagača;
- Zakon o povlastici lica sa invaliditetom u unutrašnjem saobraćaju;
- Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama.

Pored navedenih zakona koji direktno regulišu prava osoba sa invaliditetom, postoje zakoni koji posredno regulišu prava OSI i pogotovo njihove mogućnosti participacije na tržištu rada. To su: Zakon o radu; Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju; Zakon o zdravstvenoj zaštiti; Zakon o pravima pacijenata; Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti; Zakon o socijalnom stanovanju, i drugi.

U zakonodavstvu Crne Gore koristi se veći broj termina kojima se opisuju OSI. Naime, u zakonskim i podzakonskim aktima mogu se naći sljedeći termini: lica sa invaliditetom, osobe sa invaliditetom, kategorisana lica, invalidna lica, invalidi, lica smanjene pokretljivosti, i sl., a svi navedeni izrazi se odnose na populaciju OSI.

Predsjednik opštine Nik Gjeloshaj, nakon potpisivanja memoranduma o saradnji sa NVU “Djeca Crne Gore”, obrazovao je Radnu grupu za izradu Lokalnog akcionog plana za zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021-2023.godine, u sastavu:

- Marina Ujkaj, sekretarka Sekretarijata za lokalnu samoupravu, predsjednik radne grupe
- Nedžmija Paljević, službenica Sekretarijata za lokalnu samoupravu;
- Sabra Decević, predstavnica NVO „Djeca Crne Gore”;
- Valentino Camaj, rukovodilac područne jedinice ZZZ;
- Ajla Drešević (Erna Tošić), službenica Centra za socijalni rad;
- Enes Gjokaj, pedagog u SSS „25.maj”;
- Samir Adžović, (Maja Gojčaj) profesor u O.Š. „Mahmut Lekić”;
- Rajna Raičević, sociološkinja u Domu zdravlja Podgorica i
- Emina Orahovac, predstavnik lica sa invaliditetom.

Administrativno-tehničke poslove kao i pomoć u izradi Lokalnog plana pružala je Kancelarija za rad sa osobama sa invaliditetom – Sekretarijat za lokalnu samoupravu.

Zahvaljujemo se svima koji su svojim prijedlozima i sugestijama pomogli da pripremimo Nacrt Lokanog akcionog plana

Izrada Lokalnog akcionog plana za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021-2023. godine je rezultat projekta „Ravnopravni i bez diskriminacije“, koji je realizovalo NVU Djeca Crne Gore u saradnji sa Opštinom Tuzi. Cilj ovog projekta je uspostavljanje bolje saradnje sa lokalnim samoupravama u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocija jednakosti. Projekat je realizovan u periodu od 01. januara do 31. decembra 2020. godine uz finansijsku podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore.

Ciljevi

- 1 Osigurati **poštovanje i zaštitu dostojanstva ličnosti** osoba sa invaliditetom
- 2 Obezbijediti **pristupačnost** objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama, informacijama i komunikacijama, javnom prevozu i pružanju javnih i privatnih dobara i usluga, kako u urbanim, tako i u ruralnim zonama lokalne zajednice
- 3 Obezbijediti osobama sa invaliditetom jednaku i pristupačnu **pravnu zaštitu** i mogućnosti za puno i efektivno učešće u upravnim, sudskim i drugim postupcima pred nadležnim organima lokalne uprave
- 4 Eliminirati sve oblike **zloupotrebe privatnosti, ličnih podataka i porodičnih odnosa lica sa invaliditetom**
- 5 Omogućiti **inkluzivno obrazovanje** na svim nivoima, za sve učenike i studente sa invaliditetom, uključujući i obrazovanje odraslih lica sa invaliditetom, uključujući pravo na izbor obrazovnog programa i upisa i obezbijeđen pristup i boravak u obrazovno-vaspitnoj ustanovi
- 6 Obezbijediti pristup informacijama i mjerama podrške za lica sa invaliditetom u oblasti **profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja**
- 7 Eliminisanje svih oblika diskriminacije u oblasti **socijalne zaštite, adekvatnog životnog standarda, samostalnog života i života u zajednici**
- 8 Obezbijediti jednak pristup **uslugama zdravstvene zaštite** za lica sa invaliditetom
- 9 Uspostaviti djelotvorne mehanizme za **aktivno učešće** lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu lokalne zajednice
- 10 Obezbijediti zaštitu i promociju **kulturnog identiteta**, kao i učešće lica sa invaliditetom u **kulturnim, sportskim i rekreativnim sadržajima**

I.

Cilj 1: Osigurati **poštovanje i zaštitu dostojanstva ličnosti** osoba sa invaliditetom

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

Aktivnosti	Indikatori	Nosioi aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
1.1 Analiza propisa na lokalnom nivou i priprema preporuka za poboljšanje odluka u skladu sa potrebama i pravima OSI	Pripremljen dokument „desk“ analize	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO Škole	II kvartal 2021. godine	300.00 Opština Tuzi
1.2 Sprovođenje istraživanja i analiza stanja o stepenu diskriminisanosti osoba sa invaliditetom	Pripremljen dokument analize zasnovan na konsultacijama sa LSI	NVU Djeca Crne Gore	I kvartal 2021. godine IV kvartal 2021. godine	1.000 Obezbijeđena sredstva iz fonda Ministarstva za ljudska i manjinska prava
1.3 Intezivirana saradnja svih nadležnih lokalnih institucija i organizacija civilnog društva	Broj zajedničkih sastanaka Broj zajedničkih planiranih I realizovanih aktivnosti	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
1.4 Kampanja za podizanje svijesti o pravima osoba sa invaliditetom (npr. 3. Decembar, Međunarodni dan osoba sa invaliditetom)	Sprovedena minimum jedna kampanja godišnje	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	III kvartal 2021. Godine	500

	Broj partnera uključenih u kampanju Broj i vrsta korišćenih kanala komunikacije	NVO Mediji	III kvartal 2022. godine III kvartal 2023. godien	500 500 Opština Tuzi Donacije
1.5 Saradnja sa medijima, sa akcentom na lokalne medije i medije koji emituju program na maternjem jeziku (TV Boin, www.malesia.org i www.malesia.me, Koha Javore, RCG, TVCG). ¹	Medijski izvještaji	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO Mediji	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

II.

Cilj2: Obezbijediti pristupačnost objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama, informacijama i komunikacijama, javnom prevozu i pružanju javnih i privatnih dobara i usluga

¹ Akcenat na prikazivanju osoba sa invaliditetom u skladu sa Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom (poštujući principe dostojanstva i nediskriminacije).

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

Aktivnosti	Indikatori	Nosioци aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
2.1 Analiza stanja u oblasti pristupačnosti fizičkog okruženja, informacija i komunikacija, te dostupnosti lokalnih servisa osobama sa invaliditetom i izrada preporuka	Pripremljen dokument o stanju u oblasti pristupačnosti Izrađene preporuke	Sekretarijat za lokalnu samoupravu MRSS	II kvartal 2021. godine	Redovna budžetska sredstva
2.2 Adaptacije javnih prostora (postavljanje lifta, rampe i druge intervencije u skladu sa finansijskim mogućnostima) 2.2.1 Izdavanje oznaka za pristupačnost	Broj prilagođenih objekata i površina Obilježen parking u osnovnim institucijama Broj obilježenih vozila lica sa invaliditetom	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Ministarstvo održivog razvoja i turizma Min rada i socijalnog staranja Sekretarijat za planiranje, uređenje prostora i komunalne poslove NVO	Kontinuirano	1.000 (2021. god.) 2.000 (2022. god.) 20.000(2023.god.) MRSS Budzet i donacije
2.3 Uspostavljanje kanala za komunikaciju i informisanje OSI (npr. isticanje naziva javnih servisa kroz Brajevo pismo, korišćenje raznovrsnih online i	Broj prilagođenih kanala komunikacije	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	III kvartal 2021	200

offline kanala komunikacije, izrada pristupačnih web portala)	Postavljen natpis na Brajevom pismu na ustanovama čiji je osnivač opština	NVO Škole Preduzetnici		Redovna budžetska sredstva i donacije
2.4 Organizacija obuke za javne službenike o antidiskriminacionoj politici u oblasti pristupačnosti	Broj učesnika obuke Povećen nivo informisanosti	Uprava za kadrove Sekretarijat za lokalnu samoupravu	2022 2023	Redovna budžetska sredstva Uprava za kadrove
2.5 Uključivanje medija radi edukacije novinara i šire javnosti o značaju pristupačnih objekata	Broj medijskih izvještaja	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO Škole Preduzetnici	Kontinuirana aktivnost	Redovna budžetska sredstva
2.6 Promocija koncepta univerzalnog dizajna	Broj promotivnih aktivnosti	NVO Sekretarijat za lokalnu samoupravu	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

III.

Cilj 3: Obezbijediti osobama sa invaliditetom **jednaku i pristupačnu pravnu zaštitu i mogućnosti za puno i efektivno učešće** u upravnim, sudskim i drugim postupcima pred nadležnim organima lokalne uprave

Aktivnosti	Indikatori	Nosioци aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
3.1 Analiza propisa na lokalnom nivou i priprema preporuka za poboljšanje odluka za učešće OSI u upravnim, sudskim i drugim postupcima	Pripremljen i objavljen dokument analize o propisima	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO MLJMP Ombudsman	I kvartal 2021. godine	300
3.2 Osigurati podršku licima sa različitim vrstama invaliditeta da ravnopravno učestvuju u postupcima pred nadležnim organima	Broj postupaka u kojima je stranci, LSI omogućeno učešće u postupku (uz pomoć gestovnog prevodioca, ili dostavljanjem informacija u pristupačnom formatu)	Sekretarijat za lokalnu samoupravu CSR ZZZ Banke Organi opštine	I kvartal svake godine za prethodnu godinu	Redovna budžetska sredstva

3.3 Obezbijediti besplatnu pravnu pomoć za LSI	Broj dostupnih servisa Broj korisnika servisa iz opštine Tuzi	Advokatska komora Crne Gore NVO UMHCG Ombudsman	I kvartal svake godine za prethodnu godinu	Redovna budžetska sredstva Donacije
--	--	--	--	--

IV.

Cilj 4: **E**liminisati sve oblike zloupotrebe **privatnosti, ličnih podataka i porodičnih odnosa** lica sa invaliditetom

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
4.1 Organizacija edukacije službenika u organima lokalne uprave o poštovanju privatnosti i zaštiti ličnih podataka LSI	Broj realizovanih obuka Broj učesnika obuke Broj prijavljenih slučajeva kršenja Z o zabrani diskriminacije	Agencija za zaštitu ličnih podataka Sekretarijat za lokalnu samoupravu	Jednom godišnje	Redovna budžetska sredstva
4.2 Informisanje osoba sa invaliditetom o pravima iz domena zaštite privatnosti, ličnih podataka i porodičnih odnosa	Broj informisanih osoba	Centar za socijalni rad NVO	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

--	--	--	--	--

V.

Cilj 5:0 omogućiti **inkluzivno obrazovanje** na svim nivoima, za sve učenike i studente sa invaliditetom, uključujući i obrazovanje odraslih lica sa invaliditetom, uključujući pravo na izbor obrazovnog programa i upisa i obezbijeđen pristup i boravak u obrazovno-vaspitnoj ustanovi

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
5.1 Dostavljanje inicijative Zavodu za školstvo za organizovanje obuka za nastavni kadar za osposobljavanje za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju	Inicijativa dostavljena Zavodu za školstvo	Sekretarijat za lokalnu samoupravu 4 osnovne i 2 srednje škole na teritoriji opštine Tuzi	I kvartal 2020. godine	Redovna budžetska sredstva
5.2 Obuka nastavnog kadra u osnovnim i srednjim školama za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju	Unapređenje znanja min. 25 nastavnika o radu sa djecom sa smetnjama u razvoju,	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	IV kvartal 2021	1.000 Fond za NVO

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

(npr. izrada i primjena IROPa)	na dvije jednodnevne radionice	Škole u saradnji sa Ministarstvom prosvjete Zavod za školstvo		Zavod, Ministarstvo prosvjete
5.3 Nabavka neophodnog materijala za izvođenje nastave	Nabavljen minimum jedan projektor, jedan lap top, 50 radnih listića	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Zavod za školstvo	II kvartal 2022. godine	1.750 Donatori
5.4 Nabavka specijalizovanog kombija za prevoz djece sa smetnjama u razvoju	Nabavljeno jedno vozilo	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	IV kvartal 2023. godine	30.000 (donacija međunarodnih org.)
5.5 Organizovanje motivacionih aktivnosti za roditelje djece sa smetnjama u razvoju	Broj organizovanih aktivnosti	Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO MRSS MP	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Fond za NVO
5.6 Dodjela stipendija za deficitarna zanimanja od značaja za rad sa osobama sa invaliditetom (defektolog, logoped)	Dodijeljene minimum dvije stipendije	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	2021-2022. godina	1.000 Opština

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

				Donacije
5.7 Dodjela stipendija za LSI	Dodijeljeno 9 stipendija za 3 godine	Sekretarijat za lokalnu samoupravu	2021. godina 2022. godina 2023. godina	1500 1500 1500 Opština
5.8 Nabavka opreme za učenje na daljinu za LSI	Broj i vrsta dodijeljene opreme (tableti itd.)	NVO Sekretarijat za lokalnu samoupravu	Kontinuirano	(sredstva u skladu sa mogućnostima) Međunarodne donacije/ Diplomatska predstavnništva

VI.

Cilj 6: **O**bezbijediti pristup informacijama i mjerama podrške za lica sa invaliditetom u oblasti **profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja**

Aktivnosti	Indikatori	Nosioi aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
6.1 Promocija zapošljavanja lica sa invaliditetom u javnoj upravi	Minimum jedno lice sa invaliditetom zaposleno u lokalnoj upravi	Lokalna uprava	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
6.2 Promocija zapošljavanja lica sa invaliditetom u privatnom sektoru	Broj informisanih poslodavaca informativne brošure za poslodavce u vezi sa povoljnostima zapošljavanja osoba sa invaliditetom Broj medijskih izvještaja za informisanje poslodavaca preko	ZZZ, Biro rada Tuzi Biznis sektor/poslodavci	II kvartal 2022. Godine	500 Opština ZZZ MRSSD

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

	lokalnih medija o zapošljavanju OSI			
6.5 Organizovanje motivacionih obuka za lica sa invaliditetom i članove njihovih porodica	Broj obuka Broj učesnika događaja	NVU Djeca Crne Gore ZZZ, Biro rada Tuzi NVO	Kontinuirano	800 obezbijedeno iz fonda Ministarstva za ljudska i manjinska prava Redovna budžetska sredstva
6.6 Kontinuirana realizacija i promocija mjera za aktivaciju OSI na tržištu rada (prekvalifikacije, dokvalifikacije, osposobljavanje na radnom mjestu itd.)	Broj lica uključenih u mjere (min. 5 godišnje)	ZZZ, Biro rada Tuzi Poslodavci NVO	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva Fond za profesionalnu rehabilitaciju Poslodavci

VII. (CENTAR ZA SOCIJALNI RAD DA DOPUNI – ispod su samo ideje drugih članova radne grupe)

Cilj 7: Eliminisanje svih oblika diskriminacije u oblasti socijalne zaštite, adekvatnog životnog standarda, samostalnog života i života u zajednici

Aktivnosti	Indikatori	Nosioци aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
7.1 Izraditi analizu potreba za servisima podrške za lica sa invaliditetom	Izrađen i objavljen dokument	CSR Opština NVO MRSS	II-III kvartal 2021	Redovna sredstva
7.2 Organizovati okrugli sto na temu harmonizacije propisa na lokalnom nivou sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom	Broj učesnika Izrađen izvještaj sa zaključcima i preporukama za harmonizaciju propisa	Opština MRSS NVO	III kvartal 2021	Redovan sredstva

VIII. (DOM ZDRAVLJA DA DOPUNI – ispod su samo ideje drugih članova radne grupe)

Cilj 8: Obezbijediti jednak pristup uslugama zdravstvene zaštite za lica sa invaliditetom

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
8.1 Izraditi analizu potreba za servisima podrške u oblasti zdravstvene zaštite za lica sa invaliditetom	Pripremljen dokument			
8.2 Jačanje kapaciteta zdravstvenih institucija /Obuka za medicinsko osoblje za rad sa licima sa invaliditetom	Broj učesnika obuke Broj prigovora upućenih zaštitniku prava pacijenata Broj odgovora nadležnih na prigovore	Dom zdravlja??		
8.3 Pilotiranje mobilne službe				
8.4 Promovisanje preventivnih pregleda za LSI				

IX.

Cilj 9:Uspostaviti djelotvorne mehanizme za **aktivno učešće** lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu lokalne zajednice

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
9.1 Omogućiti pristup kancelarijama političkih partija	Broj pristupačnih objekata	Sekretarijat za lokalnu samoupravu Političke partije	kontinuirano	Političke partije Donacije
9.2 Organizovati kampanju za promociju aktivnog učešća LSI u javnom i političkom životu lokalne zajednice	Broj medijskih izvještaja u kojima se promoviše aktivno učešće LSI	Političke partije NVO NARDOS	IV kvartal svake godine	Redovna budžetska sredstva
9.3 Osigurati poštovanje prava glasa u skladu sa standardima (dostojanstvo, pristupačnost, privatnost) -PREDLAŽEM DA IZBRIŠEMO OVU AKTIVNOST!	Procijenjen stepen zadovoljstva LSI izbornom procedurom	Opštinska izborna komisija NVO Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Političke partije	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

9.4 Promovisati aktivizam i volonterizam LSI	Broj udruženja LSI Broj aktivnih LSI koji su članovi/ce organizacija civilnog društva	Organizacije civilnog društva	Kontinuirano	Redovna sredstva NVO Redovna budžetska sredstva opštine
--	--	-------------------------------	--------------	--

X.

Cilj 10: Obezbijediti zaštitu i promociju kulturnog identiteta, kao i učešće lica sa invaliditetom u kulturnim, sportskim i rekreativnim sadržajima

Aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti i partneri	Vremenski okvir	Sredstva, izvori finansiranja
10.1 Promovisanje kulturnih aktivnosti i uključivanja LSI u kulturne događaje grada	Besplatne godišnje ulaznice za kulturne događaje Označavanje događaja „prijatelji LSI“?	KIC „Malesija“ NVO	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva EU i drugi međunarodni fondovi
10.2 Učešće LSI na lokalnim manifestacijama i promocija rada i stvaralaštva LSI	Organizovano najmanje tri događaja godišnje na	Opština/Sekretarijat za lokalnu samoupravu	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

(Sajam ženskog preduzetništva; Bundeve Fest; Novogodišnji bazar; Osmomartovski bazar itd.)	kojima će se predstaviti LSI Broj lica sa invaliditetom uključenih u manifestacije	NVO		
10.3 Promovisanje sportskih aktivnosti i uključivanja LSI u rad sportskih klubova	Broj promotivnih aktivnosti Konsultativni sastanci sa sportskim klubovima Broj LSI uključenih u sportske aktivnosti	Opština/Sekretarijat za lokalnu samoupravu NVO Lokalni sportski klubovi	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva
10.4 Uređivanje javnih prostora po principu univerzalnog dizajna (npr. pametni park)	Obezbijeđena lokacija za treninge na otvorenom za LSI	Sekretarijat za planiranje, uređenje prostora i komunalne poslove. Ministarstvo održivog razvoja i turizma	IV kvartal 2022. godine	Redovna budžetska sredstva
10.5 Organizacija inkluzivnih sportskih događaja (Sajam sporta, Specijalna Olimpijada itd.)	Organizovan minimum jedan	Opština	Kontinuirano	1000 godišnje

Lokalni akcioni plan za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021 -2023 godine

	sportski događaj godišnje Pripremljena projektna dokumentacija za EU projekat za sportske aktivnosti LSI	Lokalni sportski klubovi		Opština Tuzi EU IPA CBC
--	--	-----------------------------	--	----------------------------